

Andmekaitse Inspeksioon
Tatari 39
Tallinn 10134

Sotsiaalkindlustusamet
(taotluse esitaja)

TAOTLUS ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEKS TEADUSUURINGUS

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun kooskõlastada

Uuringu pealkiri	„Lastemaja roll seksuaalselt väärkoheldud laste abistamisel ja sihtrühma laiendamise uuring“	
Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5)	või	x
uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)		
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>		
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?	Sotsiaalkindlustusameti andmekaitse spetsialist: Ainike Alla (ai-nike.alla@sotsiaalkind-lustusamet.ee) Volitatud töötleja andmekaitse spetsialist: Kelly Niinas (kelly.nii-nas@emor.ee)	
Kas on olemas eetikakomitee otsus ¹ ? <i>Kooskõlastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>	Taotlus Eesti Teadusagentuuri juures tegutsevale eetikakomiteele esitati ETISE kaudu 21.05. Edastame selle otsuse AKI-le, kui otsus on olemas.	
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel? <i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>	Jah, osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel: intervjuud teenuse kasutajatega, lapsevanematega,	

¹ IKS § 6 lg 4 - kui uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, on vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

	spetsialistide ja ekspertidega ning vajadusel anonüümne kirjalik tagasiside.

1. Vastutava töötaja üldandmed²	
1.1. Vastutava töötaja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Sotsiaalkindlustusamet, 7000 1975, tel 612 1360; info@sotsiaalkindlustusamet.ee , Kontaktisik Merit Korbe (merit.korbe@sotsiaalkindlustusamet.ee , 5322 5878)
1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	

2. Volitatud töötaja üldandmed³	
2.1. Volitatud töötaja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	AS Emor, 10076576, Maakri 21, Harjumaa, 10145, tel 6268500, emor@emor.ee Kontaktisik Kristiina Saks (kristiina.saks@kantar.com , 5287669)
2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	

3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus? <i>Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav. Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.</i>	Teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus tuleneb eelkõige Sotsiaalkindlustusameti põhimääruse § 6 punktist 14, mille kohaselt osaleb Sotsiaalkindlustusamet oma tegevusvaldkonna poliitika ning strateegiate, arengukavade ja õigusaktide väljatöötamisel. Uuring annab Sotsiaalkindlustusametile ja poliitikakujundajatele tõenduspõhist sisendit lastemajateenuse toimivuse, tulemuslikkuse ja võimaliku sihtrühma laiendamise hindamiseks. Lisaks on uuring seotud Sotsiaalkindlustusameti põhimääruse § 6 punktiga 10, mille kohaselt on Sotsiaalkindlustusameti ülesandeks riiklike lastekaitseteenuste korraldamine ja arendamine. Uuring viiakse läbi avaliku ülesande täitmise raames (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 6 lõige 1 punkt e). Isikuandmete töötlemise täiendavaks aluseks on isikuandmete kaitse seaduse § 6 lõige 5, mis lubab andmete töötlemist teadusuuringu ja statistilisel eesmärgil. Tegemist on

²Vastutav töötaja on uuringu läbiviija (tellija). Juhul, kui vastutav töötaja kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötajad.

³ Volitatud töötajate loetelu peab olema ammendav ehk kõik volitatud töötajad peavad olema nimetatud. Kui taotluse esitaja on volitatud töötaja, peab taotlusele olema lisatud dokument, kust nähtub, et vastutav töötaja on volitatud töötajale andnud volituse inspeksioonile taotluse esitamiseks.

	poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringuga isikuandmete kaitse seaduse § 6 lõike 5 tähenduses. Uuringu eesmärk on hinnata lastemajateenuse tulemuslikkust ning tuvastada võimalikud vajadused teenuse laiendamiseks või ümberkorraldamiseks, mis on otseselt seotud Sotsiaalkindlustusameti seadusest tulenevate ülesannete täitmisega.

4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?

Kirjeldage uuringu eesmärgi ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.

Isikuandmete töötlemise eesmärk on viia läbi rakendusuuring, mille eesmärk on hinnata lastemajateenuse toimivust ja tulemuslikkust Eestis ning analüüsida teenuse arendamise ja võimaliku sihtrühma laiendamise vajadust. Osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel (intervjuud teenuse kasutajatega ja spetsialistidega ning vajadusel anonüümne küsitlus).

Uuringu eesmärkideks on:

- 1) anda ülevaade rahvusvahelisest praktikast kahest aspektist: 1) kuidas on teised valitud näiteriigid lastemaja mudelit rakendanud ning millised väljakutsed ja edusammud seejuures ilmnenu, ning 2) milliseid alternatiivseid mudeleid, praktikaid või sekkumisviise on kasutusel väärkoheldud lastega töös valitud näiteriigis, kus pole kasutusel Barnahus mudelit.
- 2) Hinnata, mil määral toetab lastemajateenus seksuaalselt väärkoheldud laste abistamist ning vastab Barnahusi kvaliteedistandarditele Eestis.
- 3) Analüüsida teenuse tugevusi, kitsaskohti ja regionaalseid erinevusi Eestis;
- 4) Hinnata, kas ja millistel tingimustel oleks põhjendatud teenuse laiendamine teistele vägivalda vormidele Eestis.

Isikuandmete töötlemine on vajalik nende eesmärkide saavutamiseks, kuna uuring põhineb mitmel andmeallikal:

1. STAR (sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister) analüüs – eesmärgiga hinnata teenuse protsessi- ja tulemusnäitajaid (nt teenusele suunamise kiirus, teenuste kasutamine, juhtumite kestus, korduvkontaktid), samuti tuvastada mustreid ja erinevusi piirkondade ja sihtrühmade lõikes;
2. kvalitatiivsed intervjuud ja fookusgrupid spetsialistidega – eesmärgiga mõista teenuse toimimist, koostööd ja kitsaskohti süsteemi tasandil;
3. intervjuud teenuse kasutajatega (nõusoleku alusel) – eesmärgiga saada vahetu kogemuslik hinnang teenuse kättesaadavusele, mõjule ja vastavusele lapse ja pere vajadustele.

5. Selgitage, miks on isiku tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.

Isiku tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine on uuringu eesmärkide saavutamiseks vältimatult vajalik piiratud ulatuses ja ajutiselt, eelkõige andmete kogumise ja sidumise etapis. Uuring koosneb mitmest andmeallikast, mille puhul isikuandmete vajadus on erinev:

- 1) STAR andmete analüüs

STAR andmeid kasutatakse uuringus pseudonümiseeritud kujul ning analüüs viiakse läbi ilma otseste isikut tuvastavate tunnusteta. Andmed pseudonümiseerib registripidaja ja uuringu tellija Sotsiaalkindlustusamet enne nende edastamist uuringu läbiviijale.

2) Intervjuude läbiviimine (sh teenuse kasutajad)

Isikut tuvastavate andmete (nt nimi, kontaktandmed) ajutine töötlemine on vältimatult vajalik:

- osalejate värbamiseks ja nendega ühenduse võtmiseks;
- intervjuude aja ja viisi kokkuleppimiseks;
- teadliku nõusoleku kogumiseks.

Ilma kontaktandmete töötlemiseta ei ole võimalik kaasata uuringu sihtrühma kuuluvaid isikuid ega viia läbi kvalitatiivseid intervjuusid, mis on uuringu üks keskne meetod teenuse toimimise ja kogemusliku mõju hindamiseks.

3) Andmete töötlemine analüüsi etapis

Pärast andmete kogumist eemaldatakse isiku tuvastamist võimaldavad tunnused ning andmed pseudonümiseeritakse (nt transkriptsioonides asendatakse nimed koodidega). Analüüs viiakse läbi pseudonümiseeritud kujul ning tulemusi esitatakse üldistatud kujul, mis ei võimalda üksikisikute tuvastamist.

6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.

Uuringu läbiviimisel esineb ülekaalukas avalik huvi, kuna selle eesmärk on parandada väärkohtlemise ohvriks langenud laste kaitset ning neile osutatavate teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust.

Uuring on otseselt seotud riigi strateegiliste eesmärkide täitmisega laste ja perede heaolu valdkonnas. Heaolu arengukava 2023–2030⁴ seab eesmärgiks parandada laste abivajaduse varajast märkamist, tagada õigeaegne ja asjakohane abi ning tugevdada lastekaitse korraldust. Samuti on käimas laste heaolu reform, mille eesmärk on tõhustada juhtumikorraldust, parandada teenuste kvaliteeti ning suurendada valdkondade ülest koostööd.

Käesolev uuring annab nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikku tõenduspõhist sisendit, võimaldades hinnata lastemajateenuse toimivust, tuvastada kitsaskohti ning analüüsida teenuse arendamise ja võimaliku laiendamise vajadust. Uuringu tulemused toetavad otseselt poliitikakujundamist ning teenuste paremaks korraldamiseks vajalike otsuste tegemist.

Avalik huvi on eriti kaalukas, kuna uuring käsitleb haavatavat sihtrühma – lapsi, kes on kogenud väärkohtlemist või on selle ohus. Nende laste õiguste, heaolu ja turvalisuse tagamine on riigi põhiseaduslik kohustus ning prioriteetne avalik huvi.

Uuringu tulemused aitavad hinnata, kas olemasolev teenus vastab laste ja perede vajadustele, kui hästi toimib erinevate asutuste koostöö ning millised on takistused õigeaegse abi pakkumisel. Samuti loob uuring aluse kaalutlusteks, kas ja millistel tingimustel oleks põhjendatud teenuse laiendamine teistele vägivallaohvritele.

Isikuandmete töötlemisega kaasnev riive on piiratud ja proportsionaalne, kuna andmeid töödeldakse minimaalses vajalikus ulatuses, kasutatakse pseudonümiseerimist ning isikut tuvastavaid andmeid kasutatakse üksnes ajutiselt ja uuringu läbiviimise eesmärgil. Tulemused esitatakse üldistatud kujul, mis ei võimalda üksikisikute tuvastamist.

⁴ Heaolu arengukava 2023-2030 <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030#heaolu-arengukava-20>

Eeltoodust tulenevalt kaalub avalik huvi – parandada laste kaitset, teenuste kvaliteeti ja poliitikakujundamise tõenduspõhisust – üles isikuandmete töötlemisega kaasneva piiratud riive.

7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.

Uuringus on hoolikalt läbi mõeldud minimaalse vajaliku andmestiku kasutamine. Näiteks ei analüüsita kõiki juhtumeid ega kogu olemasolevat detailset infot (nt kõiki juhtumiplaane), vaid kasutatakse eesmärgipõhiselt valitud andmestikku, mis on piisav uuringu eesmärkide saavutamiseks.

STAR andmete puhul pseudonümiseeritakse isikut tuvastavad andmed (nt nimi, isikukood, täpne elukoht), võimaldades analüüsida seoseid ja mustreid ilma, et üksikisikuid oleks võimalik tuvastada.

Andmesubjektidele ei kaasne uuringuga täiendavaid kohustusi. Registriandmete analüüs toimub olemasolevate andmete põhjal ilma andmesubjekti aktiivse osaluseta. Uuringu läbiviimisel järgitakse isikuandmete töötlemise põhimõtteid, sh eesmärgipärasust, minimaalsust, turvalisust ning läbipaistvust.

Intervjuudes osalemine on vabatahtlik ning põhineb informeeritud nõusolekul ning osalejal on õigus igal ajal katkestada osalemine ilma negatiivsete tagajärgedeta.

8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani?

Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis⁵ asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

Isikuandmete edastamine toimub turvaliselt ja kontrollitult Sotsiaalkindlustusametilt (vastutav töötleja) uuringu läbiviijale AS Emor (volitatud töötleja), järgides kehtivaid andmekaitse- ja infoturbenõudeid.

1. STAR andmete edastamine

Sotsiaalkindlustusamet teeb registriandmetest väljavõtu ning pseudonümiseerib andmed enne nende edastamist. Isikut otseselt tuvastada võimaldavad andmed (nt nimi, isikukood, täpne elukoht) eemaldatakse või asendatakse koodidega.

Pseudonümiseeritud andmed edastatakse uuringu läbiviijale krüpteeritult, kasutades info edastamiseks riiklikku turvatud pilveteenust TEHIK.

2. Intervjuuandmete kogumine ja edastamine

Intervjuudes osalejate kontaktandmeid ei edastata uuringu läbiviijale ilma eelneva nõusolekuta. Kontaktide edastamine toimub kas:

- tellija vahendusel (eelneva nõusoleku alusel), või
- läbi uuringu läbiviija poolt ettevalmistatud värbamislahenduse (nt värbamislink, mida Sotsiaalkindlustusamet jagab sihtrühmale ja kus osaleja annab ise oma andmed uuringu

⁵ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Kui kasutatava keskkonna server ei asu piisava andmekaitsetasemega riigis, saab isikuandmete edastamine toimuda isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>. Kui kasutatava keskkonna server asub riigis, mis ei ole piisava andmekaitse tasemega, tuleb täita ka taotluse punkt 12. Edastamine tähendab ka isikuandmete hoidmist serveris.

läbiviijale teadliku nõusoleku alusel vabatahtlikult).

Intervjuude käigus kogutud andmed salvestatakse ja töödeldakse turvalistes keskkondades ning pseudonümiseeritakse esimesel võimalusel (transkriptsioonide loomisel).

3. Andmete töötlemise keskkonnad ja pilveteenused

AS Emor töötleb ja säilitab andmeid turvatud võrguketastel, millele on ligipääs ainult projektimeeskonna liikmetel vastavalt tööülesannetele.

Kasutatakse Emori omanikfirma Fifty5blue kontserni turvastandarditele vastavaid infosüsteeme, mis hõlmavad:

- ligipääsukontrolli ja mitmetasemelist autentimist;
- andmete krüpteerimist nii edastamisel kui ka hoiustamisel;
- logimist ja monitooringut;
- regulaarset varundamist ja turvauuendusi.

Andmete töötlemiseks ei kasutata avalikke pilveteenuseid väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda. Andmete töötlemise infrastruktuur (serverid ja/või pilveteenused, kui neid kasutatakse) paiknevad Euroopa Majanduspiirkonnas ning vastavad GDPR nõuetele.

4. Lepinguline raamistik ja vastutus

Sotsiaalkindlustusamet ja AS Emor on sõlminud töövõtulepingu, milles on sätestatud isikuandmete töötlemise tingimused ning kohustus järgida isikuandmete kaitse üldmäärust (EL 2016/679) ja muid asjakohaseid õigusakte.

Volitatud töötleja kohustub rakendama organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid, et kaitsta andmeid juhusliku või tahtliku volitamata muutmise, hävimise, avalikustamise või muu rikkumise eest.

Eeltoodud meetmed tagavad, et andmete edastamine ja töötlemine toimub turvaliselt, kontrollitult ning vastavuses kehtivate andmekaitsealuste õigustega.

Iga uuringus kasutatava andmeallika puhul on allpool kirjeldatud täpsemalt järgmisi aspekte: valimi koostamine, värbamine, nõusolekute haldamine, intervjuueerimine või tagasiside kogumine, pseudonümiseerimine ning andmete säilitamine ja kustutamine.

STAR-andmete puhul teeb Sotsiaalkindlustusamet andmeväljavõtte ja pseudonümiseerib andmed enne AS Emorile edastamist. AS Emorile ei edastata nimesid, isikukoode, täpseid aadresse ja muud infot, mis võiks võimaldata isiku tuvastamist ega pseudonümiseerimise koodivõtit. STAR-andmete vabatekstilised väljad kontrollitakse enne edastamist ning neist eemaldatakse või üldistatakse isikut tuvastada võimaldavad detailid.

Lastemajateenuse endiste klientide ja lapsevanemate intervjuudele kutsumiseks edastab uuringukutse Sotsiaalkindlustusamet/lastemaja. Volitatud andmetöötlejani ehk AS Emorini jõuavad üksnes nende isikute kontaktandmed, kes pärast kutsega tutvumist täidavad värbamisankeedi ja annavad nõusoleku, et Emor võib nendega intervjuu kokkuleppimiseks ühendust võtta. Kontaktandmeid hoitakse intervjuuandmetest eraldi turvaliselt kaitstult ja kustutatakse pärast intervjuu läbiviimist ning kinkekaartide saatmist osalejatele.

Intervjuud viiakse läbi informeeritud nõusoleku alusel. Võtame arvesse AKI soovitusi: uuringu eesmärkide saavutamiseks ei salvestata videopilti. Kui intervjuu toimub videokõne vahendusel, salvestatakse osaleja nõusolekul üksnes heli. Kui osaleja ei soovi helisalvestamist, tehakse

intervjuu märkmete põhjal.

Transkriptsioonid pseudonümiseeritakse: lisaks vastaja nime või koodi eemaldamisele eemaldatakse või üldistatakse ka tekstis sisalduvad tuvastamist võimaldavad detailid, sh isikunimed, täpsed asutuse või piirkonna kirjeldused, konkreetsete juhtumidetailid ja muud kaudselt tuvastamist võimaldavad viited.

Kui kasutatakse alternatiivina kirjalikku tagasisidet Nfieldi keskkonnas, kasutatakse anonüümset üldlinki. Antud uuringus ei kasutata isikustatud küsitluslinke. Kui kontaktandmeid on vaja tänukingituse edastamiseks, kogutakse need eraldi ega seostata sisuliste vastustega.

Spetsialistide ja ekspertide puhul kasutatakse tööalaseid kontaktandmeid, mis saadakse avalikest allikatest, asutuste veebilehtedelt või koostöös Sotsiaalkindlustusametiga koostatud soovituslikust kontaktide nimekirjast. Osalemine toimub informeeritud nõusoleku alusel ning salvestamiseks küsitakse eraldi nõusolek. Aruannetes ei avaldata spetsialiste ega eksperte isikustatud kujul; väikeste sihtrühmade puhul üldistatakse vajadusel ametikohti, piirkondi või asutusi.

9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.

Inimeste rühmad, keda uurida kavatsetakse ning kui palju neid on.

Uuringus töödeldakse järgmiste isikute kategooriate andmeid:

1. Lastemajateenusega seotud lapsed (STAR andmed)

- Lapsed, kelle juhtumid on registreeritud STAR infosüsteemis lastemajateenuse raames
- Valim: ligikaudu 500 lastemaja poolt alustatud menetlust (2025. aasta andmed koos ajaloolise infoga alates 2023. aastast)

Lisaks kasutatakse detailsemaks sisuanalüüsiks väiksemat alamhulka:

- ligikaudu 50 juhtumit süvitsi analüüsiks

2. Lastemajateenuse kliendid (intervjuud, vajadusel alternatiivina anonüümne standardiseeritud lühike tagasisideküsimustik – kui inimene on nõus andma kiiret tagasisidet, aga mitte intervjuuga)

- Täisealiseks saanud noored, kes on varasemalt teenust kasutanud
- Lapsevanemad
- Valim: ligikaudu 6–10 inimest

3. Spetsialistid ja teenuseosutajad (intervjuud ja fookusgrupid, vajadusel alternatiivina anonüümne standardiseeritud lühike tagasisideküsimustik – kui inimene on nõus andma kiiret tagasisidet, aga mitte intervjuuga)

- KOV lastekaitsetöötajad (8–12)
- PPA töötajad (8–12)
- Prokurörid (2–3)
- Lastemaja spetsialistid (5–8)
- Tervishoiu- ja vaimse tervise spetsialistid (sh psühholoogid, terapeudid, perearstid jmt) (ca 10–15)
- Ohvriabi, tugikeskuste ja teiste seotud teenuste esindajad (ca 6–9)
- Sotsiaalministeeriumi ja SKA esindajad (ca 3–6)
- Muud eksperdid (nt õiguseksperdid, poliitikakujundajad) (ca 2–4)

Kokku: ligikaudu 51–81 intervjuueeritavat

4. Rahvusvahelised eksperdid

- Välisriikide eksperdid (nt Barnahusi või sarnaste mudelite spetsialistid)
- Valim: ligikaudu 1–2 eksperti iga analüüsitava riigi kohta (kokku hinnanguliselt 4–8 eksperti)

Valimi suurus võib uuringu käigus mõnevõrra täpsustuda, lähtudes kvalitatiivuuringule omasest valimi küllastumise põhimõttest, kuid ei muutu oluliselt võrreldes esialgse kavandiga.

9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.

STAR andmete osas:

- Analüüsi kaasatakse ligikaudu 500 lastemaja poolt 2025. aastal alustatud menetlust;
- Nende menetlustega seotud andmeid vaadeldakse ajavahemikus alates 2023. aastast kuni andmete väljavõtmise hetkeni.

Selline ajavahemik võimaldab analüüsida juhtumite kulgu, teenuste kasutamist ja tulemusi ajas ning hinnata lastemajateenuse toimivust piisava ajaperspektiiviga.

Intervjuuandmete osas:

- Uuringus osalevad isikud annavad andmeid uuringu läbiviimise perioodil (2026), ning kogutavad andmed kajastavad nende kogemusi lastemajateenusega varasematel aastatel.

9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis.

Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).

1. STAR andmed (pseudonümiseeritud kujul)

STAR andmete analüüsiks töödeldakse järgmisi andmekategooriaid:

a) Üldandmed juhtumi kohta

- Juhtumi algus- ja lõppkuupäev
- Piirkond
- Esmane pöörduja

Põhjendus: võimaldab analüüsida teenuse kättesaadavust, ajastust ja piirkondlikke erinevusi.

b) Menetlusprotsessi andmed

- Olulised kuupäevad (esmane kontakt, intervjuu, meditsiiniline hindamine, psühholoogile suunamine)
- Võrgustikukohtumiste arv ja ajastus
- Juhtumiga seotud osapooled

Põhjendus: vajalik teenuse protsessi hindamiseks (nt ajakulu, koostöö toimimine).

c) Teenuste kasutamise andmed

- Psühholoogilise abi kasutamine (nt TTTVT ehk traumast taastumist toetav vaimse tervise abi)
- Sekkumiste arv ja kestus

Põhjendus: võimaldab hinnata teenuse sisu ja ulatust ning selle vastavust vajadustele.

d) Tulemusandmed

- Juhtumi staatus (aktiivne/lõpetatud)
- Korduvkontaktid
- Teenuse katkestused

Põhjendus: vajalik teenuse tulemuslikkuse hindamiseks.

e) Sotsiaaldemograafilised andmed

- Vanus
- Sugu
- Erivajaduse olemasolu
- Piirkond (üldistatud kujul)

Põhjendus: võimaldab analüüsida erinevusi sihtrühmade lõikes.

NB! Otseseid isikut tuvastavaid andmeid (nt nimi, isikukood, täpne aadress) ei töödelda – need pseudonümiseeritakse enne andmete edastamist Emorile.

2. Intervjuuandmed, vajadusel küsitlusandmed (nõusoleku alusel).

a) Kontaktandmed (ajutiselt)

- Nimi
- Telefon ja/või e-posti aadress

Põhjendus: vajalik osalejatega ühenduse võtmiseks ja intervjuude korraldamiseks.

b) Taustandmed

- Roll või amet (nt spetsialist, lapsevanem, teenuse kasutaja)
- Üldine piirkond

Põhjendus: vajalik vastuste kontekstualiseerimiseks ja analüüsiks.

c) Intervjuu sisu (kvalitatiivsed andmed)

- Kogemused lastemajateenusega
- Hinnangud teenuse toimimisele
- Kirjeldused juhtumikorraldusest ja koostööst

Põhjendus: vajalik uuringu põhieesmärkide saavutamiseks (teenuse toimivuse ja mõju hindamine).

Intervjuuandmed pseudonümiseeritakse (nt nimed asendatakse koodidega) ning analüüs viiakse läbi ilma isikut tuvastavate tunnusteta.

Juhul, kui lastemaja endine klient tunneb, et ta on valmis andma tagasisidet teenuse kohta, kuid ta ei ole selleks valmis intervjuu vormis, pakume alternatiivina võimalust vastata samadele küsimustele anonüümse küsitluse kaudu standardiseeritumas formaadis (Nfield küsitluskeskkonnas).

3. Andmete minimaalsuse põhimõte

Uuringus on teadlikult piiratud töödeldavate andmete mahtu:

- ei kasutata kõiki STAR andmeid ega kõiki juhtumeid;
- detailsem sisuanalüüs tehakse vaid valitud juhtumite hulga põhjal;
- otsesed isikuandmed eemaldatakse või pseudonümiseeritakse.

Eeltoodud andmete koosseis on vajalik ja piisav uuringu eesmärkide saavutamiseks ning ei hõlma liigseid või ebavajalikke isikuandmeid.

9.3. Loetlege isikuandmete allikad.

Nimetage konkreetseid isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.

Uuringus töödeldavate isikuandmete allikad on järgmised:

Uuringus töödeldakse isikuandmeid mitmest allikast: STAR registriandmetest, värbamisankeetidest, informeeritud nõusoleku vormidest, intervjuudest, fookusgruppidest ning vajadusel kirjalikust tagasisidest.

1. STAR registriandmed lastemajateenusega seotud laste kohta

STAR-andmeid kasutatakse pseudonümiseeritud kujul. Töödeldavad andmekategooriad on näiteks:

- juhtumiga seotud üldandmed: juhtumi algus- ja lõppkuupäev, piirkond, esmane pöörduja;
- menetlusprotsessi andmed: olulised kuupäevad, võrgustikukohtumiste arv ja ajastus, juhtumiga seotud osapooled rollipõhiselt;
- teenuste kasutamise andmed: psühholoogilise abi või muu toe kasutamine, sekkumiste arv ja kestus;
- tulemusandmed: juhtumi staatus, korduvkontaktid, teenuse katkestused;
- sotsiaaldemograafilised tunnused: vanus, sugu, erivajaduse olemasolu, piirkond üldistatud kujul.

Otseseid tuvastamist võimaldavaid andmeid, nagu nimi, isikukood ja täpne elukoht, uuringu läbiviijale ei edastata; need eemaldab või asendab koodidega Sotsiaalkindlustusamet enne andmete edastamist uuringu läbiviijale.

2. Lastemajateenuse endiste klientide ja lapsevanemate värbamis- ja kontaktandmed

Kui inimene on pärast uuringukutseta tutvumist valmis osalemist kaaluma, kogutakse värbamisankeedis üksnes uuringu korraldamiseks vajalikud kontaktandmed, näiteks eesnimi, e-

posti aadress ja/või telefoninumber. Neid kasutatakse intervjuuaja kokkuleppimiseks, informeeritud nõusoleku vormi saatmiseks ning pärast intervjuud tänukingituse edastamiseks.

3. Informeeritud nõusoleku andmed

Intervjuus või fookusgrupis osalejatelt kogutakse informeeritud nõusoleku kinnitamisega seotud andmeid, näiteks nimi, allkiri või e-kirjaga antud nõusolekukinnitus ning nõusoleku andmise aeg.

4. Intervjuude, fookusgruppide ja kirjaliku tagasiside andmed

Intervjuude ja fookusgruppide käigus kogutakse osalejate kogemusi, hinnanguid ja seisukohti lastemajateenuse toimimise, teenuse kättesaadavuse, kvaliteedi, koostöö ja arendusvajaduste kohta. Töödeldavad andmed võivad sisaldada näiteks:

- osaleja rolli või ametit: teenuse kasutaja, lapsevanem, lastekaitsetöötaja, politseinik, teravishoiutöötaja, psühholoog, ohvriabi spetsialist, ekspert;
- üldist piirkonda või valdkonda;
- kogemuslikke hinnanguid teenuse toimimisele;
- töölaseid hinnanguid juhtumikorraldusele, koostööle ja teenuste kättesaadavusele;
- intervjuu audiofaili, kui osaleja annab salvestamiseks nõusoleku;
- transkriptsiooni, millest eemaldatakse või üldistatakse tuvastamist võimaldavad detailid.

Lastemajateenuse endiste klientide puhul ei ole intervjuu fookus traumaatilise kogemuse üksikasjadel, vaid teenuse kogemusel ja sellel, kuivõrd teenus vastas lapse või pere vajadustele.

5. Spetsialistide ja ekspertide tööalased kontakt- ja taustaandmed

Spetsialistide ja ekspertide puhul töödeldatakse tööalaseid kontaktandmeid, näiteks töö e-posti aadressi, nime, ametikohta, asutust või valdkonda. Neid kasutatakse uuringukutse saatmiseks, intervjuuaja kokkuleppimiseks ning vastuste kontekstualiseerimiseks ametialase rolli kaudu.

Kõik andmeallikad on **otseselt seotud uuringu eesmärkidega** ning andmeid kogutakse kas registriandmetena või otse andmesubjektilt nende **teadliku nõusoleku alusel**.

9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötlejaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed?

Uuring viiakse läbi Sotsiaalkindlustusameti tellimusel ning Sotsiaalkindlustusamet on ühtlasi STAR infosüsteemi vastutav töötleja. Seetõttu on andmete väljastamine ja kasutamine uuringu eesmärgil eelnevalt läbi arutatud ning kooskõlastatud tellija ja uuringu läbiviija vahel.

Andmete täpne koosseis, väljavõtte tingimused ja edastamise viis lepitakse kokku töövõtja ja tellija vahel enne andmete üleandmist, tagades, et väljastatakse ainult uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed.

10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda tehakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötleja, volitatud töötleja, andmeandja vms)?

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta.

Uuringus analüüsivad STAR- andmed pseudonümiseerib Sotsiaalkindlustusamet enne nende edastamist uuringu läbiviijale ning edasine töötlemine toimub pseudonümiseeritud kujul. Pseudonümiseerimise eesmärk on võimaldada andmete analüüsi ja kirjade omavahelist seostamist viisil, mis ei võimalda isikuid otseselt tuvastada.

Isikut otseselt tuvastada võimaldavad andmed (nt nimi, isikukood, täpne aadress, kontaktandmed) eemaldatakse või asendatakse pseudokoodidega enne andmete üleandmist uuringu läbiviijale. Uuringu läbiviijal puudub ligipääs andmetele, mis võimaldaksid pseudonüümitud andmeid tagasi siduda konkreetsete isikutega.

Uuringu tulemused esitatakse anonümiseeritud kujul, mis ei võimalda üksikisikute tuvastamist.

10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis.

Pseudonümiseeritud STAR-andmestik hõlmab üksnes uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikke andmeid, sealhulgas:

- juhtumi pseudokood (unikaalne identifikaator)
- juhtumi algus- ja lõppkuupäev (vajadusel üldistatud kujul)
- piirkond üldistatud tasemel
- esmane pöörduja kategooria
- menetlusprotsessi ajamärgid (nt teenusele suunamine, hindamine, sekkumised)
- teenuste kasutamise tunnused (nt sekkumiste arv ja kestus)
- juhtumi staatus ja korduvkontaktide tunnus
- vanusegrupp
- sugu
- erivajaduse olemasolu tunnus

Kõik andmeväljad, mis sisaldavad unikaalseid identifikaatoreid (nt isikukoodid, juhtumi ID-d, viitenumbrid), pseudonümiseeritakse, asendades need pseudokoodidega, mis võimaldavad kirjete omavahelist sidumist ilma isiku tuvastamiseta.

Vabatekstilised väljad läbivad enne andmete edastamist täiendava kontrolli, mille käigus eemaldatakse või üldistatakse võimalikud isikut tuvastada võimaldavad andmed (nt nimed, aadressid, juhtumispetsiifilised detailid). Vajadusel viiakse läbi käsitsi kontroll, et välistada isiku tuvastatavus ka kaudsete tunnuste kaudu.

Otseseid isikut tuvastavaid andmeid uuringu läbiviijale ei edastata.

Lastemaja klientidega tehtavate intervjuude sisulised andmed pseudonümiseeritakse kohe pärast intervjuud transkriptsioonide valmides: transkriptsioonidest ja analüüsifailidest eemaldatakse või üldistatakse nimed, kohad, asutused ja muud intervjuueeritava tuvastamist võimaldavad detailid. Edasine analüüs toimub pseudonümiseeritud transkriptsioonide põhjal ning tulemused esitatakse üldistatud ja anonümiseeritud kujul.

Ekspertintervjuude puhul sõltub intervjuude anonümiseerimine või pseudonümiseerimine intervjuueeritavast ja tema rollist. Näiteks rahvusvaheliste ekspertidega intervjuudes kõnelevad inimesed oma nime ja tööalase rolli kaudu, andes ülevaate, kuidas nende riigis on lastemaja teenus korraldatud. Eesti ekspertide ja spetsialistidega intervjuusid tehes lähtume intervjuueeritava enda eelistusest (kas ta soovib, et viitame tema öeldud tsitaatidele nimeliselt ja ametirolli kaudu või ta soovib, et tema isikule ei viidata). Kui inimene soovib, et tema isikule ei viidata, kasutame viitamisel üksnes tema ametialast valdkonda (nt meditsiinitöötaja, politsei, ohvriabi vm), et intervjuud kontekstualiseerida, kuid info, mis võiks intervjuus sisu siduda konkreetse isikuga, me eemaldame. Osa eksperte (nt lastekaitsetöötajad) jäävad uuringus kindlasti konfidentsiaalseks, sest nende puhul pole põhjendatud isiku välja toomine, vaid esmatähtis on tema kui spetsialisti aus tagasiside teenusele. Ekspertintervjuude puhul lähtutakse minimaalsuse ja vajaduspõhisuse põhimõttest. Intervjuueeritava nime või ametialase rolli avaldamine toimub üksnes juhul, kui see on uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalik ning intervjuueeritav on selleks andnud selgesõnalise nõusoleku. Muudel juhtudel kasutatakse üldistatud ametialaseid viiteid ning eemaldatakse tuvastamist võimaldavad detailid.

10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid.

Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab.

STAR-andmeteseudonümiseerimine toimub Sotsiaalkindlustusameti poolt enne andmete edastamist uuringu läbiviijale.

Pseudonümiseerimisel asendatakse isikut tuvastavad tunnused unikaalse pseudokoodiga, mis ei võimalda isiku otsest tuvastamist ilma täiendava teabeta.

Koodivõtit, mis võimaldab pseudokoodi siduda konkreetse isikuga, säilitab

Sotsiaalkindlustusamet turvaliselt ning sellele on ligipääs üksnes piiratud arvul volitatud isikutel vastavalt tööülesannetele.

Koodivõtit ei edastata uuringu läbiviijale ning uuringu läbiviijal puudub võimalus andmeid konkreetsete isikutega tagasi siduda.

Enne andmete edastamist viiakse läbi kontroll, et pseudonümiseerimine ja andmete puhastamine on korrektselt rakendatud ning andmestik ei sisalda isikut tuvastada võimaldavaid tunnuseid.

Intervjuud pseudonümiseerib ja anonümiseerib (kui selleks on vajadus) uuringu läbiviija ehk volitatud andmetöötaja AS Emor. Intervjueeritavate nimed asendatakse pseudonüümidega ja intervjuust eemaldatakse kõik detailid, mis võivad aidata siduda infot konkreetse isikuga.

Aruandes kasutatavate tsitaatide kontekstualiseerimiseks kasutame üksnes viidet sellele, millise valdkonna koostööpartneriga on tegemist (nt politsei, ohvriabi, lastekaitseteenistus, meditsiin, kohus vm).

Pseudonümiseerimist ei tehta nende intervjuudega, kus uuringu ja ekspertsuse konteksti mõistmiseks on vajalik viidata inimese ametialasele rollile ja intervjueeritav ise on andnud nõusoleku, et talle viidatakse uuringu aruandes tema nime ja ametialase rolli kaudu (nt rahvusvahelised lastekaitse eksperdid, lastemaja juhid).

10.3. Tooge välja pseudonümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus.

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg.

Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.

Uuringu käigus kogutud isikuandmete säilitamise tähtajad on järgmised:

- kontaktandmed: kustutatakse hiljemalt 1 nädala jooksul pärast intervjuu toimumist ja järeltegevuste (nt tänukinkide edastamine) lõppu;

- intervjuude audiosalvestised: kustutatakse pärast transkribeerimist, kuid mitte hiljem kui 2026. aasta IV kvartalis; juhul, kui mõni intervjuu peaks toimuma veel ka 2027. aasta alguses, siis selle salvestus kustutatakse kohe pärast transkriptsiooni valimist, kuid mitte hiljem kui uuringu lõppedes 25. veebruaril 2027.

- pseudonümiseeritud tööandmestik (volitatud töötaja juures): säilitatakse kuni uuringu lõpparuande valmimiseni, kuid mitte kauem kui 2027. aasta II kvartalini;

- STAR andmete pseudonümiseerimise koodivõti (vastutava töötaja juures) säilitatakse kuni uuringu kvaliteedikontrolli ja võimaliku järelanalüüsi vajaduse lõppemiseni, kuid mitte kauem kui 2027. aasta II kvartalini.

Pärast nimetatud tähtaegade möödumist andmed kustutatakse..

11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest?

Jah/ei

STAR andmete puhul – Ei
Kvalitatiivsete intervjuude puhul - jah

11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage⁶

STAR andmete kasutamisel ei teavitata andmesubjekte individuaalselt, kuna tegemist

⁶ Isikuandmete töötlemisest teavitamise kohustus tuleneb IKÜM-st, teavitamata jätmise on põhjendatud väga erandlikel juhtudel.

	on olemasolevate registriandmete teisese kasutamisega teadusuuringu eesmärgil ning andmesubjektide individuaalne teavitamine nõuaks ebaproportsionaalselt suurt ajakulu ja ressursi. Andmesubjektide õiguste kaitseks rakendatakse täiendavaid kaitsemeetmeid, sealhulgas: – andmete pseudonümiseerimine enne edastamist; – andmete minimaalsuse põhimõtte järgimine; – piiratud ligipääs andmetele; – tulemuste esitamine anonüümsel ja üldistatud kujul. Lisaks avaldatakse uuringu kohta üldine teave Sotsiaalkindlustusameti veebilehel. STAR-andmete andmesubjekte ei teavitata individuaalselt, kuna tegemist on olemasolevate registriandmete teisese kasutamisega teadusuuringu ja poliitikakujundamise eesmärgil ja andmed edastatakse uuringu läbiviijale pseudonümiseeritud kujul. Individuaalne teavitamine eeldaks suure hulga varasemate teenusesaajate ja/või nende perede kontaktimist tundlikul teemal, mis oleks ebaproportsionaalselt koormav ning võiks haavatava sihtrühma puhul põhjustada põhjendamatut emotsionaalset häiringut. Läbipaistvuse tagamiseks avaldab Sotsiaalkindlustusamet uuringu kohta eraldi andmekaitseteate oma veebilehel ja vajadusel lastemaja teenuse infokanalites. Teates kirjeldatakse uuringu eesmärki, vastutavat ja volitatud töötajat, kasutatavaid andmeallikaid, töödeldavate andmete üldist koosseisu, andmete pseudonümiseerimist, säilitamistähtaegu, andmesubjekti õigusi ning kontaktandmeid, kust saab küsida lisainfot isikuandmete töötlemise kohta. Intervjuudes ja fookusgruppides osalevaid inimesi teavitatakse individuaalselt uuringukutse ja informeeritud nõusoleku vormi kaudu enne andmete kogumist.
11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.	Intervjueeritavaid teavitatakse enne intervjuu toimumist informeeritud nõusoleku vormi kaudu.
11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused⁷?	Uuringupõhine andmekaitseteade avaldatakse Sotsiaalkindlustusameti veebilehel ning

⁷ IKÜM-i kohaselt tuleb andmesubjektile esitada isikuandmete töötlemise kohta teave ehk nn andmekaitsetingimused, mis peavad vastama IKÜM art 12 – 14 sätestatule.

	intervjuudes/fookusgruppides osalejatele esitatakse andmekaitsetingimused uuringukutse, infolehe ja nõusolekuvormi kaudu. Emori üldised andmekaitsetingimused täiendavad, kuid ei asenda uuringupõhist teavitust. <u>Andmekaitse tingimused - Emor</u>

12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse⁸ <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i>	<i>Ei</i>
12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.	
12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?	

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

(allkirjastaja ees- ja perenimi)⁹

(allkiri ja kuupäev)

Taotluse lisad¹⁰:

Lisa 1: Seaduse alusel loodud valdkonnapõhise eetikakomitee seisukoht (juhul, kui on olemas)	
Lisa 2: Hankeleping ja/või tehniline kirjeldus	X
Lisa 3: Nõusoleku võtmise vorm või selle kavand	X
Lisa 4: Küsimustik või selle kavand (töötatakse välja, tuginedes STAR-analüüsile ja riikide ülevaatele)	

⁸ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Isikuandmete nn kolmandatesse riikidesse edastamine toimub IKÜM artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>.

⁹ Taotluse saab allkirjastada vaid isik, kellel on vastava asutuse/ettevõtte esindusõigus või teda on volitatud taotlust esitama. Kui allkirjastaja on volitatud taotlust esitama, siis esitada volitust tõendav dokument (volikirj, leping vms).

¹⁰ Kui nimetatud lisasid ei ole, siis palume need kustutada.